

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Benjamin Uhrin

Všeobecné kňazstvo v knihe Zjavenia

**Priesthood of All Believers
in the Book of Revelation**

Autoreferát doktorskej disertačnej práce

Praha, 2009

Předkladatel doktorské disertační práce: Mgr. Benjamin Uhrin

Doktorský studijní program: Teologie

Studijní obor: Husitská teologie

Školitel: prof. ThDr. Ján Liguš, PhD.

Oponenti doktorské disertační práce:¹ .....

.....

.....

.....

Obhajoba disertační práce se koná dne² .....

v ..... na .....

.....

**před komisí pro obhajobu disertační práce. Předsedou komise byl
jmenován**

.....

Předseda oborové rady

Děkan fakulty

---

¹ Vyplní oddělení vědy

² Vyplní oddělení vědy

Úvod

Predmetom skúmania predkladanej dizertačnej práce je téma kňazstva v poslednom spise Novej Zmluvy, ktorú v slovenskom kontexte voláme Zjavenie, Zjavenie Jána alebo Apokalypsa.

Aké dôvody nás vedú k štúdiu takejto úzko špecifikovanej témy? Je táto téma relevantná a prínosná pre súčasnú biblicko-teologickú diskusiu? Aké sú praktické oblasti, ktorých sa sekundárne týka?

Prvú oblasť dopadu môžeme vidieť v súčasnej kríze identity, ktorá sa dotýka ordinovaných i ordinujúcich a na niektorých miestach sa prakticky prejavuje akútnym nedostatkom kléra.³

Druhou súvisiacou oblasťou je znovuoobjavenie úlohy laikov v cirkvi.⁴ Bez ohľadu na denomináciu či teologickú orientáciu, posledné desaťročia priniesli celosvetový pohyb medzi laikmi.

---

³ Klátik, Miloš. *Všeobecné kňazstvo pokrstených veriacich*. Bratislava. 2004. str. 15 „Základným problémom je kríza identity.“; Kerkhofs, J. *From Frustration to Liberation?* In: Grollenberg, L. (ed.) *Minister? Pastor? Prophet?* London: SCM Press. 1980 str. 5-20; Bulley, Colin. *Priesthood of Some Believers: Developments from the General to the Special Priesthood in the Christian Literature of the First Three Centuries*. Paternoster. 2000. str.4 odkazuje na ďalšiu literatúru a poukazuje na súvislosť nedostatku kňazov s problémom identity, ale aj celibátu vyžadovaného Rímsko-katolíckou cirkvou a postojom niektorých cirkví k ordinácii žien.

⁴ Tiež sa týka identity; množstvo literatúry k teológii laikov od 2.Vatikánskeho koncilu: Congar, Kraemer, Eastwood, Manson, Stevens.

Často ide o spontánný vývoj podmienený mnohými faktormi, ktorý je až dodatočne teologicky reflektovaný a pomenovaný.

Keďže vyššie spomenuté dianie pozorujeme v mnohých spoločenstvách rôznej denominačnej príslušnosti, prirodzene vzniká priestor (zvlášť po 2. Vatikánskom koncile) pre spoločné rozmyšľanie a hľadanie východísk. Náuka o cirkvi je jedna z najrozdelenejších, a tým aj najpotencionalnejších tém pri rozhovoroch o zbližovaní sa cirkví⁵.

K týmto oblastiam by sme mohli pridať aj aspekt špecifický (nie len) pre naše post-komunistické krajiny, kde zmena spoločenskej situácie vyžaduje aj od cirkvi, aby reflektovala tieto zmeny a v určitom zmysle na ne reagovala.⁶

Potreba spoločných biblicko-exegetických východísk. Keďže však ide o kresťanské učenie, ktoré sa v nejakej podobe nachádza vo všetkých kresťanských denomináciach, existuje

---

⁵ Dokumenty ako ARCIC (Anglican-Roman Catholic International Commission), ARIC (Anglican-Reformed International Commission), BEM (Baptism, Eucharist and Ministry) a FOAG (Faith and Order Advisory Group).

⁶ Klátik, *Kňazstvo*, str. 14: „Na základe historických skutočností badáme určitú súvislosť medzi všeobecným kňazstvom a demokraciou.“ viac o súvisi medzi všeobecným kňazstvom a spoločensko-historickou situáciou (najmä v Európe minulých storočí) pozri Lovegrove, D.W. (ed.), *The Rise of the Laity in Evangelical Protestantism*. London and New York: Routledge, 2002, 273 str.; k tomuto dôvodu určite prispievajú aj celosvetové zmeny (globalizácia, pluralitná spoločnosť), kde cirkev musí redefinovať svoje postavenie v tzv. post-kresťanskej spoločnosti.

nádej i určitá zhoda, že je potrebné sa znovu vrátiť k samotnému učeniu Písma, ako k autorite, na základe ktorej cirkev aj v dnešnej dobe stavia svoje presvedčenie i život.⁷ Týmto smerom ukazujú i slová Sázavu: „...ekumenická cesta vpřed vede pouze přes vzájemně prohlubované porozumění Bibli“.⁸

V úvode k dvojdielnemu článku publikovanom na prelome rokov 2006/07 však Fletcher-Louis konštatuje: „Všeobecne, kňazstvo je v moderných biblických štúdiách marginalizované.“⁹ Nádej vidí v zmene, ktorú podľa neho priniesla postmoderna, zvlášť nárast záujmu o metaforu, príbeh, drámu a mystérium. Kým v oblasti SZ tieto zmeny nastali najmä

---

⁷ Houtepen, A. *Gospel, church, ministry*. In: Grollenberg, L. (ed.). *Minister? Pastor? Prophet?* London: SCM, 1980. Na str. 27-37 hovorí dokonca o „convergence in exegetical and historical investigations“.

⁸ Sázava, Zdeněk. *Vědecká exegeze Bible a úkoly ekumenického hnutí. Pontes Pragenses*, sv.15. Brno: L.Marek, 2001, str. 101.

⁹ Fletcher-Louis, Crispin H.T. *Jesus as The High Priestly Messiah: Part 1*. In: *Journal for the Study of the Historical Jesus* vol.4.2 (2006), str. 156. Medzi možnými dôvodmi uvádza: “Wellhausen is, in this respect of course, a clear example of the commitments and values of a certain (liberal) Protestantism that has dominated biblical scholarship for the majority of the modern period... Disinterest in, for example, the description of Aaron’s garments in Exodus 28 and the minutiae of the Tabernacle measurements and upholstery in Exodus (chs. 25–31, 35–40), reflects, for this scholarly tradition, a deeply felt antipathy to anything that smacks of a high church spirituality. That antipathy has, until the postmodern resurgence of interest in metaphor, story, drama and sacrament, been validated by the modern fear of mystery, allegory and ritual (a.k.a. ‘magic’) and myth.“

vďaka židovským členom akademickej obce, v oblasti NZ sú tieto zmeny len v začiatkoch.¹⁰

Prečo kňazstvo v kniha Zjavenia? Je len 5 miest v NZ, kde je použitá pojmová skupina ἱερεὺς (hiereus, gr. kňaz) na opis kresťanov či kresťanského spoločenstva. Z týchto 5 miest sú 3 v poslednom spise NZ, v knihe Zjavenia. Napriek tomu bola táto téma biblistami doteraz pomerne zanedbávaná. Okrem týchto miest v Zj nachádzame aj množstvo kulticko-liturgického jazyka a symboliky, ktoré zatiaľ neboli skúmané vo vzťahu k teológii kňazstva v NZ. V jednom z mála príspevkov na tému kňazstva v Zj Feuillet hovorí o

prioritnej dôležitosti tohto proroctva [t.j. knihy Zj] pre každého, kto chce do hĺbky pochopiť kňazskú doktrínu Novej zmluvy, či sa už jedná o kňazstvo Krista, alebo o kňazstvo vyhradené, ktoré dnes voláme služobnícke, alebo či sa nakoniec jedná o kňazstvo spoločné, pokrstených (...). V závere [ním predkladanej publikácie] zámerne presiahneme konkrétny záujem tejto práce, aby sme mohli pozorovať základný problém vzťahov medzi týmito tromi formami kresťanského kňazstva. Nastoliť v

---

¹⁰ Op.cit., str. 156.

závere tento problém je o to dôležitejšie, že až doteraz ho skoro nikto neskúmal pod uhlom Písma, ktorý je ale základný. Všetko nebolo povedané, a už vôbec nie v exegéze a v teológii (...).¹¹

Tým sme poukázali na dôvody, ktoré nás viedli k presvedčeniu, že biblicko-teologické štúdium tejto témy v knihe Zj je dôležité a môže mať praktický dosah na viaceré oblasti.

Cieľ a metóda práce

Na základe už zdelených úvodných pozorovaní je cieľom predkladanej dizertačnej práce selektovať a exegetovať texty Zjavenia Jánovho relevantné pre tému kňazstva. Dielčím cieľom je aj komparácia kňazstva v Zj a v ostatných spisoch Písma a poukázanie na prínos knihy Zj k biblickej teológii všeobecného kňazstva. Pracovnou hypotézou je, že kňazstvo, ktoré nachádzame v Zj poukazuje na spáso-dejinné zavŕšenie tejto dôležitej kultickej štruktúry tým, že nerozlišuje medzi laikmi a klérom, ale poukazuje na ultimátne naplnenie kňazského mandátu v Kristovi. V náväznosti na viaceré biblické zmienky to poukazuje na význam biblicko-teologického konceptu, ktorý

---

¹¹ Feuillet, André. *Les chrétiens prêtres et rois d'après l'Apocalypse. Contribution à l'étude de la conception chrétienne du sacerdoce*. Revue Thomiste 75 (1975), str. 41.

od dôb reformácie voláme kňazstvom všetkých veriacich, či všeobecným. Konkrétne otázky súvisiace s touto témou sú napríklad: Aký je vzťah kňazstva v Zj k eschatológii, či: Ako sa (všeobecné) kňazstvo v Zj prejavovalo v praxi - v živote jednotlivca a kresťanských spoločenstiev Malej Ázie?

Metóda práce je v prvom rade exegetická a biblicko-teologická. V diskusii so sekundárnou literatúrou k Zj berie do úvahy rôzne exegetické prístupy ku knihe Zj, najmä tradičné gramaticko-historické, ale i novšie, pramenno-kritické, linguisticko-literárne (naratívne) či socio-politické.

Súčasný stav bádania

Pokiaľ vieme, od polovice minulého storočia bola napísaná len jedna monografia a niekoľko odborných článkov, ktoré sa venujú téme kňazstva v Zj.¹² Preto je potrebné vziať do úvahy aj

---

¹² Schüssler Fiorenza, Elisabeth. *Priester für Gott: Studien zum Herrschafts- und Priestermotiv in der Apokalypse*, Neutestamentliche Abhandlungen, n.F., Bd. 7. Münster: Aschendorff, 1972; Hasitschka M. *Die Priestermetaphorik in der Apokalypse als Ausdruck der Verbundenheit der auf Erden lebenden mit den zur Auferstehung gelaugten Christen*. StudNTUmwelt 29 (2004), str. 179-192; Bandstra, A. J. „A Kingship and Priests“: *Inaugurated Eschatology in the Apocalypse*. Calvin Theological Journal. Grand Rapids: Calvin Theological Seminary. Vol 27, No.I. April 1992. Feuillet, A. *Les chretiens pretres et rois d'apres l'Apocalypse. Contribution a l'etude de la conception chretienne du sacerdoce*. Revue Thomiste 75 (1975) 40-66. Stručná

diela, ktoré v Zj sledujú príbuznú tému chrámu, ale i na odborné teologicko-biblické práce, ktoré sa venujú týmto témam v širšom kontexte Písma, zvlášť v NZ. Pozrime sa na prínos tých najdôležitejších.

Pri pohľade na súčasný stav bádania môžeme konštatovať, že medzi najdôležitejšie exegetické a teologické otázky, ktoré vyšli na povrch v doterajšom bádanií patrí vzťah kňazstva a kraľovania (Schüssler Fiorenza, Vanhoye, Bandstra), hermeneutický prístup k textom Zj a rôzne chápanie eschatologického rámca (Feuillet i Bandstra proti Schüssler Fiorenza), vzťah všeobecného kňazstva ku kňazstvu Kristovmu (Scholer, Fletcher-Louis), ale aj dôležitosť širšieho biblicko-teologického kontextu pre správne pochopenie kňazstva v Zj (Cheung, Beale).

Zároveň si môžeme všimnúť, že z relatívne malého množstva existujúcich biblicko-teologických pojednaní na tému kňazstva, je väčšina z pera katolíckych autorov. Paradoxne, k učenií o všeobecnom kňazstve sa však historicky hlásili najmä cirkvi reformačné. Aj to poukazuje na priestor, ktorý je potrebné

---

poznámka, ktorá nerozvíja zásadné témy: Brownlee, W. H. *The Priestly Character of the Church in Apocalypse*. NTS 5 (1958-59) pp. 224-25.

vyplniť dôslednou exegeticko-biblickou prácou, ktorá berie do úvahy širší biblický kontext i špecifiká Apokalypsy.

Obsah a členenie práce

Po úvodnej časti, ktorá má za cieľ uviesť čitateľa do problematiky nasleduje kapitola dva, v ktorej poukazujeme na súčasný stav relevantného bádania. V časti Biblický kontext kňazstva (3) sme poukázali na podstatu kňazstva, ktorá spočíva v možnosti bezprostredného prístupu k Bohu a z toho vyplývajúcej úlohy mediátora. V tejto pozícii nachádzame už Adama uprostred Edenu. Na dôležitosť tohto kontextu pre pochopenie kňazstva ukazuje aj prítomnosť symboliky Edenu v stánku zmluvy, v neskorších chrámoch Izraela, v oblečení kňaza i v ďalších kulticko-liturgických predmetoch a úkonoch. Dôležitým prínosom tejto časti je aj poukázanie na zanedbávanú tému Ježišovho (veľ) kňazstva, ako ju nachádzame v evanjeliách. Naznačením prítomnosti tejto témy aj v ostatných kľúčových spisoch NZ sme vytvorili kontext, v ktorom je možné postaviť otázku, akým spôsobom zasahuje do tejto témy záverečný spis NZ – Zjavenie Jána, Apokalypsa.

Do jadra práce sa dostávame selektovaním a podelením relevantných textov na explicitné (Zj 1:6, 5:10 a 20:6), ktorým

sa venujeme v prvej časti štvrtej kapitoly a implicitne kňazské texty v Zj, za ktoré považujeme texty so silným kulticko-liturgickým charakterom. Práve tieto texty zatiaľ neboli systematicky skúmané vo vzťahu ku kňazstvu.

Stručná gramaticko-literárna analýza a komparácia explicitných textov poukázala na prítomnosť niekoľkých dôležitých otázok. V prvom rade musíme poukázať na dôsledky toho, že kňazstvo v explicitných textoch Zj je vždy úzko spojené s témou kraľovania. Druhou otázkou, ktorú tieto texty priniesli je vťah kňazstva a kraľovania k eschatológii, resp. k realite pozemskej Cirkvi. Tu sme na základe výkladu týchto náročných pasáží navrhli riešenie, ktoré berie do úvahy apokalyptický, ale aj naratívno-literárny kontext predmetných veršov a poukazuje na celkový zámer konkrétnych slov autora Zj, ktorými je povzbudenie nasledovníkov Krista k vernosti a k aktívnemu očakávaniu spravodlivej budúcnosti. Kým Zj 20 jasne ukazuje, že kňazstvo veriacich je súčasťou nového eónu, v spojitosti so Zj 1:6 a 5:10 aj tu musíme vidieť jeho v prvom rade soteriologický charakter, neoddeliteľný od Kristovho paradoxného víťazstva na kríži.

V druhej časti štvrtej kapitoly sme poukázali na pomernú zhodu v identifikácii kľúčových kulticko-liturgických textov Zj

a na význam, aký tieto hrajú v štruktúre a tak aj v celkovom poslanstve tohto spisu. Po diskusii o charaktere a význame nebeskej bohoslužby v Zj sme poukázali na normatívny charakter tejto eschatologickej reality. To nás vedie k novému záveru, že charakter kňazstva v Zj má zásadný vplyv aj na otázky etické a sociálno-politické.

Piata kapitola sa pozerá na tému kňazstva v Zj z úplne nového pohľadu. Selektuje relevantné texty Zj na základe jednotlivcov a skupín, ktorí majú účasť na kulticko-liturgickom dianí a pýta sa, kto z nich funguje v roli kňaza. Na základe širšieho biblického kontextu kňazstva naznačeného v kapitole dva, za rozhodujúce kritérium považujeme pre túto časť bezprostredný prístup do Božej prítomnosti a z toho vyplývajúcu úloha mediátora. V kontraste s kultom SZ, kde mal do Božej prítomnosti reprezentovanej svätyňou svätých prístup len veľkňaz, raz za rok, v Zj pozorujeme realitu nového eónu, ktorý je charakteristický otvoreným prístupom k Božiemu trónu, na základe Kristovej dokonalej obete.

Práca tak poukazuje na špecifický žáner Zj, keď na jednej strane pozorujeme kňazstvo duchovných bytostí „nebeskej bohoslužby“, ale tými istými slovami je opisované aj kňazstvo prenasledovaných a trpiacich nasledovníkov Krista. Opäť je tak

zdôraznený inaugurovaný charakter eschatologického kňazstva, na ktorom má už tu a teraz účasť každý nasledovník Krista – veľkňaza nebeskej svätyně. Na konkrétny charakter a prejavy tohto kňazstva sa potom sústreďí kapitola piata.

V šiestej kapitole sme sa obhliadli späť na relevantné texty Zj exegetované v predchádzajúcich kapitolách so zámerom sústreďiť sa na konkrétne prejavy kňazskej identity zvlášť u Cirkvi na zemi. V stručných explikáciách sme tak opísali zásadné funkcie všeobecného kňazstva, ktoré v Zj v kontexte utrpenia a prenasledovania stráži a zachováva verné svedectvo Ježišove, paradoxne kraluje a vládne s Kristom nad svetom a stvorením, kaja sa a činí pokánie v prípade, že vo svojom mandáte zlyháva a bez prestania slúži Bohu modlitbami, spievaním, oslavou a klaňaním sa.

Teoretický a praktický prínos dizertačnej práce

Teoretický prínos práce spočíva v tom, že sme v oblasti zásadne zanedbanej naznačili biblickú teológiu kňazstva v ostatných spisoch Písma, selektovali a exegetovali sme relevantné texty Zj a priebežne sme poukazovali na kontinuitu i prínos nových pohľadov a dôrazov, ktoré k teológii všeobecného kňazstva nachádzame v knihe Zj. Pracovná

hypotéza, že kňazstvo, ktoré nachádzame v Zj poukazuje na spáso-dejinné zavŕšenie tejto dôležitej kultickej štruktúry aj tým, že už viacej nerozlišuje medzi laikmi a klérom, ale poukazuje na ultimátne naplnenie kňazského mandátu v Kristovi bola potvrdená. Práca tak poukazuje na dôležitý fakt, že kňazstvo v Zj je v prvom rade soteriologická a kristologická kategória. Jej ekleziologický význam nie je vo vytváraní vnútrocirkevných štruktúr, ale v prezentovaní kontrastu starého a nového eónu, Kristových a antikristových nasledovníkov.

Vo vzťahu všeobecného kňazstva k eschatológii práca poukázala na nevyhnutnosť inaugurovaného pochopenia eschatologickej reality, ktorá sa v Kristovi už stala prítomnou, aj keď zatiaľ len v paradoxe viery a nádeje. V praxi ranej cirkvi Malej Ázie sa to prejavovalo výzvou k vytrvalosti a vernému svedectvu až na smrť.

Práve tento záver poukazuje na praktický význam práce. Na jednej strane, na mnohých miestach práce vychádza najavo všeobecný nedostatok exegetickej a biblicko-teologickej práce na tému kňazstva, zvlášť na pôde NZ. Na druhej strane však, ako predložená práca ukázala, je to téma v NZ bohato prítomná, s mnohými podnetmi, ktoré je potrebné systematicky a prakticko-teologicky spracovať a potom v praxi aplikovať.

Sme presvedčení, že jej ekzeziologický a ekumenický potenciál je značný. Aj keď je naša práca na tejto ceste len jedným z nevyhnutných krokov, čas a úsilie do nej vložené nepovažujeme za márne. Naopak, veríme, že na tento krok nadviažu kroky ďalšie, na poli akademickom (biblicko- i systematicko-teologickom), ale i v praktickom živote Cirkvi.

Zoznam publikovaných prác, ktoré sa vzťahujú ku skúmanej problematike

Uhrin, Benjamin. *Homiletická služba a všeobecné kňazstvo veriacich*. In: *Homiletická činnosť cirkvi a kvalita súčasného života*. Albín Masarik (ed). Zborník prednášok z vedeckej teologickej konferencie, Banská Bystrica, 2009. Str. 189-201. 204 strán. ISBN 978-80-8083-716-7.

Uhrin, Benjamin. *Všeobecné kňazstvo v Písme*. Evanjelikálny teologický časopis 1/2008, str. 66-78.

V tlači:

Uhrin Benjamin. *Martys v knihe Zjavenia*. Prijatý na publikáciu v Evanjelikálnom teologickom časopise.

Uhrin Benjamin. *Worship and the Book of Revelation*. Prijatý na publikáciu v Journal of European Baptist Studies.

Výber z použitej literatúry

Monografie:

Bauckham, Richard. *The Climax of Prophecy: Studies on the Book of Revelation*. Edinburgh: T&T Clark, 1993. ISBN 0-567-09620-3. 550 strán.

Beale, Gregory K. *The Temple and the Church's Mission: A Biblical Theology of the Dwelling Place of God, New Studies in Biblical Theology*, 17. Downers Grove, Ill: InterVarsity Press; Leicester, England: Apollos, 2004. ISBN 0-8308-2618-1. 458 strán.

Ben-Daniel, John and Gloria. *The Apocalypse in the Light of the Temple: A New Approach Ro the Book of Revelation*. Jerusalem: Beit Yochanan, 2003. ISBN 965-555-134-2. 266 strán.

Briggs, Robert A. *Jewish Temple Imagery in the Book of Revelation, Studies in Biblical Literature*, 10. New York: Peter Lang, 1999. ISBN 0-8204-3999-1. 262 strán.

Congar, Yves. *The mystery of the temple, or, The manner of God's presence to his creatures from Genesis to the Apocalypse*. trnsl. R. F. Trevett. Westminster, Maryland : Newman Press, 1962. Bez ISBN. 322 strán.

Davies, John A. *A Royal Priesthood: Literary and Intertextual Perspectives on an Image of Israel in Exodus 19.6, Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series (JSOTS)*, 395. London: T & T Clark, 2004. ISBN 0-826-4715-79. 290 strán.

Elliott, John Hall. *The Elect and the Holy: An Exegetical Examination of 1 Peter 2:4-10 and the Phrase Basileion Hierateuma, Supplements to Novum Testamentum*, 12. Leiden: Brill, 1966. Bez ISBN. 258 strán.

Farkaš, Pavol. *Symbolika čísiel a farieb v Zjavení apoštola Jána*. - 1. vyd. - Bratislava : Univerzita Komenského, 2003. ISBN 80-88696-34-8. 136 strán.

James, Edwin Oliver. *The Nature and Function of Priesthood: A Comparative and Anthropological Study*. London: Thames and Hudson, 1955. Bez ISBN. 336 strán.

Klawans, Jonathan. *Purity, Sacrifice, and the Temple: Symbolism and Supersessionism in the Study of Ancient Judaism*. Oxford: Oxford University Press, 2006. ISBN 0-1951-62-633. 372 strán.

Lioy, Dan. *The Book of Revelation in Christological Focus, Studies in Biblical Literature*, 58. New York: Peter Lang, 2003. ISBN 0-8204-6794-4. 312 strán.

Mánek, Jindřich. *Sedm listů z Apokalypsy*. Praha: Husova československá bohoslovecká fakulta, Katedra biblické theologie, 1957. Bez ISBN. 74 strán.

McKelvey, R. J. *The Millennium and the Book of Revelation*. Cambridge: Lutterworth, 1999. ISBN 0-7188-299-64. 112 strán.

McKelvey, R.J. *The New Temple: The Church in the New Testament, Oxford Theological Monographs*. Oxford: Oxford University Press, 1969. Bez ISBN. 238 strán.

Mealy, J.W. *After the Thousand Years. Resurrection and Judgement in Revelation 20*. JSNTSup 70. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1992. ISBN 1-85075-363-6. 273 strán.

Michaels, J. Ramsey. *Interpreting the Book of Revelation, Guides to New Testament Exegesis*, 7. Grand Rapids, Mich: Baker Book House, 1992. ISBN 0-8010-6293-4. 150 strán.

Minear, Paul Sevier. *I Saw a New Earth: An Introduction to the Visions of the Apocalypse*. Washington: Corpus Books, 1968. Bez ISBN. 385 strán.

Moyise, Steve. (ed.) *The Old Testament in the New Testament: Essays in Honour of J. L. North*. JSNTSup, No. 189. Sheffield: Sheffield, 2000. ISBN 1-841-270-61-X. 302 strán.

Moyise, Steve. (ed.) *Studies in the Book of Revelation*. Edinburgh: T & T Clark, 2001. ISBN 0-567-088-146. 206 strán.

Noll, Ray Robert. *Christian Ministerial Priesthood: A Search for Its Beginnings In the Primary Documents of the Apostolic Fathers*. San Fransisco: Catholic Scholars Press, 1993. ISBN 1-883-255-007. 406 strán.

Pattimore, Stephen. *The People of God in the Apocalypse: Discourse, Structure, and Exegesis, Society for New Testament Studies Monograph Series*, 128. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. ISBN 0-521-83698-0. 256 strán.

Peters, Olutola. *The Mandate of the Church in the Apocalypse of John, Studies in Biblical Literature (SBL)*, 77. New York: Lang, 2005. ISBN 0-8204-7461-4. 167 strán.

Rowland, Christopher. *The Open Heaven: A Study of Apocalyptic in Judaism and Early Christianity*. London: SPCK, 1982. 0-281-0378-41. 562 strán.

Sabourin, Leopold. *Priesthood: A Comparative Study*. Studies in the History of Religions; Supplements to Numen. Leiden: Brill, 1973. ISBN 900-40-365-63. 279 strán.

Sázava, Zdeněk. *Padesát novozákonných záhad*. Edice Blahoslav. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1981. Bez ISBN. 254 strán.

Sázava, Zdeněk. *Vědecká exegese Bible a úkoly ekumenického hnutí. Pontes Pragenses, sv.15*. Brno: Luboš Marek, 2001. ISBN 80-86263-16-9. 159 strán.

Sázava, Zdeněk. (ed.) *Ze smrti do života. Jindřich Mánek*. Revidované vydanie Mánkovej publikácie *Pohled Bible na smrt a na život* (1973). Praha: Blahoslav, 1998. ISBN 80-7000-026-0. 167 strán.

Schnackenburg, Rudolf. *God's Rule and Kingdom*. New York: Herder; Freiburg: Nelson, 1963. Bez ISBN. 365 strán.

Scholer, John M. *Proleptic Priests: Priesthood in the Epistle to the Hebrews, Journal for the Study of the New Testament Supplement Series, 49*. Sheffield: JSOT, 1991. ISBN 1-85075-266-4. 243 strán.

Schüssler Fiorenza, Elisabeth. *The Book of Revelation. Justice and Judgment*. 2nd Edition. Minneapolis: Fortress Press, 1998. ISBN 0-8006-1793_2. 243 strán.

Schüssler Fiorenza, Elisabeth. *Priester für Gott: Studien zum Herrschafts-und Priestermotiv in der Apokalypse, Neutestamentliche Abhandlungen, n.F, Bd. 7.* Münster: Aschendorff, 1972. ISBN 3-402-03629-0. 450 strán.

Spatafora, Andrea. *From the 'Temple of God' to God as Temple: A Biblical and Theological Study of the Temple in the Book of Revelation, Tesi Gregoriana Serie Teologia, 27.* Rome: Editrice Pontificia Universita Gregoriana, 1997. ISBN 88-7652-761-3. 338 strán.

Trites, Allison A. *The New Testament Concept of Witness, Monograph Series.* Cambridge: Cambridge University Press, 1977. ISBN 0-521-210-151. 294 strán.

Vanhoye, Albert. *OT Priest and the New Priest according to the NT.* Petersham: St.Bede's, 1986. ISBN 0-932506-38-0. 340 strán.

Yarbro Collins, Adela. *Cosmology and Eschatology in Jewish and Christian Apocalypticism.* Leiden: Brill, 2000. ISBN 90-04-11927-2. 261 strán.

Yarbro Collins, Adela. *The Combat Myth in the Book of Revelation, Harvard Dissertations in Religion, no.9.* Missoula: Scholars Press, for Harvard Theological Review, 1976. ISBN 0-891-30-07-75. 292 strán.

Yarbro Collins, Adela. *Crisis and Catharsis: The Power of the Apocalypse.* Philadelphia: The Westminster Press. ISBN 0-664-24521-8. 179 strán.

Komentáre ku knihe Zjavenia:

Aune, David E. *Revelation 1-5, Word Biblical Commentary*, 52. Dallas: Word, 1997. ISBN 0-8499-0251-7. Ccxi+374 strán.

Aune, David E. *Revelation 6-16, Word Biblical Commentary*, 52B. Nashville: Nelson, 1998. ISBN 0-8499-1545-7. 1354 strán.

Aune, David E. *Revelation 17 to 22, Word Biblical Commentary*, 52C. Nashville: Thomas Nelson, 1998. ISBN 0-8499-0786-1. 903 strán.

Beale, Gregory K. *The Book of Revelation: A Commentary on the Greek Text, The New International Greek Testament Commentary*. Grand Rapids: Eerdmans, 1999. ISBN 0-8028-2174-X. 1245 strán.

Charles, R. H. *A Critical and Exegetical Commentary on the Revelatoin of St. John*. The International Critical Commentary Series, II volumes. Edinburgh: T.&T. Clark, 1989 (first printed in 1920). Cxci+373+497 strán.

Gábriš, Karol. *Zjavenie Jána. (Exegéza.) Rozmnožené ako rukopis. Nie je určené na literárne použitie*. Modra: Slovenská evnajelická bohoslovecká fakulta, 1962. Bez ISBN. 285 strán.

Mounce, Robert H. *The Book of Revelation. The New International Commentary on the New Testament*. Revised edition. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1998. ISBN 0-8028-2348-3. 426 strán.

Osborne, Grant R. *Revelation, Baker Exegetical Commentary on the New Testament*. Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 2002. ISBN 0-8010-2299-1. 869 strán.

Prigent, Pierre. *Commentary of the Apocalypse of St John*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2001. ISBN 316-147-399-X. 700 strán.

Roloff, Jürgen. *The Revelation of John. A Continental Commentary*. Minneapolis: Fortress Press, 1993. ISBN 0-800-6965-06. 288 strán.

Smalley, Stephen S. *The Revelation to John: A Commentary on the Greek Text of the Apocalypse*. London: SPCK, 2005. ISBN 0-8308-2800-1. 633 strán.

Schüssler Fiorenza, Elisabeth. *Revelation: Vision of a Just World, Proclamation Commentaries*. Minneapolis: Fortress, 1991. ISBN 0-8006-2510-2. 164 strán.

Witherington, Ben. *Revelation, New Cambridge Bible Commentary*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0-521-00068-8. 307 strán.

Odborné články:

Bandstra, A. J. „A Kingship and Priests“: *Inaugurated Eschatology in the Apocalypse*. Calvin Theological Journal, vol. 27, No.I. April 1992, str. 10-25.

Beneš, Jiří. *Přístup ke kniže Zjevení. Teoretická úvaha o pochybnostech nad vykladačskou prací*. Akademie 93. Sborník č.III (I/97), str. 70-76.

Best, Ernest. *Spiritual Sacrifice: General Priesthood in the New Testament*. Interpretation 14 (1960), str. 273-299.

Feuillet, André. *Les chrétiens prêtres et rois d'après l'Apocalypse. Contribution à l'étude de la conception chrétienne du sacerdoce*. Revue Thomiste 75 (1975) 40-66.

Fletcher-Louis, Crispin H.T., *Jesus as The High Priestly Messiah: Part 1*. In: Journal for the Study of the Historical Jesus vol. 4.2 (2006) str.155-175.

Fletcher-Louis, Crispin H.T., *Jesus as The High Priestly Messiah: Part 2*. In: Journal for the Study of the Historical Jesus vol. 5.1 (2007) str.57-79.

Gelston, A. *The Royal Priesthood*. EvQ, vol. XXXI, 1959. Str. 152-163.

Giblin, Ch. H. *Recapitulation and the Literary Coherence of John's Apocalypse*. CBQ 56 (1994) str.81-96.

Gundry, R.H. *The New Jerusalem: People as Place, not Place for People*. NovTest XXIX, 3 (1987), 254-264.

Cheung, A.T. M. *The Priest as the Redeemed Man: A Biblical-Theological Study of the Priesthood*. JETS 29/3. September 1986, str.265-275.

Hall, R. G. *Living Creatures in the Midst of the Throne: Another look at Revelation 4.6*. NTS 36 (1990) pp. 609-13.

Hasitschka M. *Die Priestermetaphorik in der Apokalypse als Ausdruck der Verbundenheit der auf Erden lebenden mit den zur Auferstehung gelaugten Christen*. StudNTUmwelt 29 (2004) p. 179-192.

Miner, Paul Sevier. *The Cosmology of the Apocalypse*. In: Klassen, William and Graydon F. Snyder, eds. *Current Issues in New Testament Interpretation: Essays in Honor of Otto A. Piper*. 1st British ed. London: SCM, 1962, str. 23-37.

Peterson, D. G. *Worship in the Revelation to John*. Reformed Theological Review (RTR) 47 (1988), str.67-77.

Rowland, Christopher. *A Man Clothed in Linen. Daniel 10.6ff. and Jewish Angelology*. JSNT 24 (1985), str. 99-110.

Rowland, Christopher. *The Vision of the Risen Christ in Rev. 1.13ff*. JTS 31 (1980), str. 1-11.

Ruiz, Jean-Pierre. *Praise and Politics in Revelation 19:1-10*. In: *Studies in the Book of Revelation*. Steve Moyise (ed). Edinburgh: T & T Clark, 2001, str.69-84.

Scott, W. F. M. *Priesthood in the New Testament*. SJTh 10 (1957), str. 399-415.

Schüssler Fiorenza, Elisabeth. *Babylon the Great: A Rhetorical-Political Reading of Revelation 17-18*. In: *The Reality of Apocalypse. Rhetoric and Politics in the Book of Revelation*, David L. Barr (ed). SBL Symposium Series 39. Atlanta: SBL, 2006. ISBN 1-58983-218-3. Str. 243-269.

Schüssler Fiorenza, Elisabeth. *Composition and Structure of the Book of Revelation*. CBQ 39 (1977), str. 344-366.

Schüssler Fiorenza, Elisabeth. *Cultic Language in Qumran and in the NT*. CBQ 38 (1976), str. 159-177.

Schüssler Fiorenza, Elisabeth. *Redemption as Liberation: Apoc 1:5f. and 5:9f.* CBQ 36 (1974), str. 220-232.

Stonehouse, N. B. *The Elders and the Living-Beings in the Apocalypse*. In: *Paul before the Areopagus*. 1957. Grand Rapids: Eerdmans. str.88-108. Bez ISBN. 197 strán.

Strand, Kenneth, A. *The Eight Basic Visions in the Book of Revelation*. AUSS 25 (1987), str. 107-121.

Strand, Kenneth, A. *The "Victorious-Introduction" Scenes in the Visions in the Book of Revelation*. AUSS 25 (1987), str. 267-288.

Sweet, J. P. *Maintaining the Testimony of Jesus*. In: *Suffering and Martyrdom in the New Testament*. eds. Horsbury, W. a McNeil, B. Cambridge: Cambridge University Press, 1981. ISBN 0-521-2348-24. 240 strán.

Teicher, J. L. *Priests and Sacrifices in the Dead Sea Scrolls*. Journal of Jewish Studies, 5 (1954) str. 93-99.

Thomson, M. M. *Worship in the Book of Revelation*. Ex Auditu 8 (1992), str. 45-54.

TRE (*Theologische Realencyklopädie*). Heslo *Priester/Priestertum*. (W.Klein/H.Graf Reventlow/B.Ego/D.Sänger/H.Goertz/W.Härle/H.Schröer/P.F.Bradshaw/G.Greshake/H.Wieh) Band 27, Berlin: Walter de Gruyter, 1997, str. 379-434. ISBN 3-11-002218-4. 807 strán.

Trites, A. A. *Martys and Martyrdom in the Apocalypse: A Semantic Study*. NovT vol.XV (1973), str. 72-80.

Tyrol, Anton. *Úvodné poznámky, štrukturálne a teologické prvky v Apokalypse*. In: *Práce a štúdie, Apokalypsa – Zjavenie sv.Jána*. Zborník príspevkov z 2.medzinárodnej biblickej konferencie konanej v dňoch 5.-7. novembra 1998 na KPF sv.Ondreja ŽU v Ružomberku. 1999. Str. 15-25.

Vanni, U. *Liturgical Dialogue as a Literary Form in the Book of Revelation*. NTS 37 (1991), str. 348-72.

Yarbro Collins, Adela. *Reading the Book of Revelation in the Twentieth Century*. Int 40 (1986), str. 229-242.

Summary

Biblical teaching of Priesthood of All Believers, sometimes called General or Universal Priesthood is acknowledged among all major Christian denominations. The present thesis sets up the goal to select and exegetically analyse relevant passages of the Book of Revelation to see, what is its theology of priesthood, to compare it with the rest of the biblical writings and to point out continuity as well as its new developments.

To do so, we first survey the biblical writings of Old and New Testament, as well as some intertestamental writings. Starting in Genesis, it points out Adam as the first king-priest with unlimited direct access to the presence of God. This priestly privilege goes hand in hand with the mandate to mediate between the Creator and the creation. Important findings of the survey include the lack of scholarly attention given to the (high)priesthood of Christ in the Gospels, as well as the priestly and cultic aspect of moments like crucifixion of Christ or Pentecost. The second half of chapter three surveys the introductory questions to the book of Revelation necessary for our exegetical task.

Chapter four divides the relevant texts of Rev into two groups. First part of the chapter focuses on the explicit priestly

texts (Rev 1:6; 5:10 and 20:6). Analysis and comparison of these texts brought up several important conclusions. The priesthood in Revelation is always closely connected to (active) kingship (rather than ambivalent kingdom). There is wide discussion on the eschatological character of these concepts. To stay faithful to the apocalyptic genre and narrative character of Rev we need to take into account the overall theological and practical purpose of this writing. Only then we can grasp the inaugurated character of the priesthood with strongly soteriological and christological aspects which take us back to the unique historical moment of Christ's priestly sacrifice. The implicit texts show the foremost importance of cultic-liturgic texts in the Rev. The ever-present motif of heavenly liturgy carries with it the question of its relationship to the earthly worship of persecuted church in the midst of tribulation. The normative character of eschatology in this context means that the priesthood in Rev has important ethical and socio-political implications.

Chapter five selects the relevant texts of Rev on the basis of individuals or groups included in the worship scenes. Building on the priestly criteria developed in chapter three it asks who in Rev serves in the priestly role. Focusing respectively on John,

One like a son of man, 24 elders, four living creatures, angels and redeemed people, this chapter notices again the universality of the priesthood in Rev, when the heavenly and earthly priestly worship is described in the same terms.

In the final chapter six we try to summarize the priestly functions observed along the exegetical analyses of the previous chapters. Here we see that the faithful witness of Jesus which is to be kept and guarded has links to the priestly mandate of Adam, together with the mandate to rule and reign over the creation. Sacrifice is replaced with repentance and the open access to the presence of God permeates the cosmos. In this context the priestly worship will continue eternally without ceising.

The thesis aims to fill the lacuna in the biblical-theological studies of priesthood and it does so focusing on the last writing of the NT, the book of Revelation, the Apocalypse. The implications pointed out in the study have much more soteriological and christological weight and only secondary can be applied to the ecclesiological and practical-theological goals. At the same time, we believe that their potential in ecumenical dialogue is much needed and promising.

Bibliografická identifikácia

Práca poskytuje exegetické zdôvodnenie široko prijímaného, ale biblicky-teologicky takmer neskúmaného konceptu všeobecného kňazstva veriacich. Sústredí sa najmä na poslednú knihu Novej Zmluvy. Výkladom selektovaných textov a ich komparáciou so širším biblickým kontextom poukazuje na prínos, ktorý k tejto téme Zjavenie Jánove, či Apokalypsa prináša.

Bibliographical identification

The thesis supplies an exegetical foundation for widely acknowledged but in biblical-theology overlooked and marginilized concept of Priesthood of All Believers. Focusing on the last writing of the New Testament it analyses the selected texts and compares their teaching with broader biblical context, underlining the contibution the Book of Revelation has to this important biblical teaching.

Kľúčové slová: kňazstvo, všeobecné kňazstvo, kniha Zjavenia, inaugurovaná eschatológia

Key words: priesthood, universal priesthood, book of Revelation, inaugurated eschatology